

prospěch a na jejich škodu pohnul, šlo by o lest ve smyslu §§ 870 a 928 obč. zákona, k níž nevyhledává se — jak předchozí stolice míní — nějakého zvlášť uzpůsobeného šálivého jednání, nýbrž stačí každé zúmyslné klamání nebo zúmyslné využitkování omylu druhé strany, jež směřuje k jejímu poškození a přičí se objektivním předpisům práva. Byli-li žalovaní pohnuti ke smlouvě jediné omylem, tímto lstným způsobem vzbuzeným nebo využitkováním, nebylo by lze odepřítí oprávnění jejich obraně, kterou z té příčiny proti žalobnímu nároku činí.

Pro tuto lest uvedli pak žalovaní ve sporu podstatné okolnosti, kterých však obě nižší stolice v důsledku svého nesprávného právního posouzení nedbaly. Uvedliť žalovaní, nabídnuvše zároveň o tom důkazy, že žalobce koně toho koupil dne 7. srpna 1920, tedy krátce před touto koupí od Josefa P. za 6850 K výslovně jen na porážku, že Josef P. žalobci při tom výslovně řekl, že kůň nehodí se než na porážku a že také v dobytčím listě obecního úřadu v Č. bylo vyznačeno, že kůň jest na porážku prodán, že tedy žalobce o této vlastnosti dobře věděl a že sám ostatně i o ní se přesvědčil, přes to však žalovanému předstíral, že kůň je dobrý a až se překová, že bude dobře choditi.

Žalovaní vytýkají tedy rozsudku právem, že řízení zůstalo vadným, ježto nebyly shora naznačené podstatné okolnosti dle jejich průvodních návrhů zjištěny a že právní posouzení věci jest v naznačených směrech nesprávné.

Dovolání jest tedy v uplatněných dovolacích důvodech § 503 čís. 2 a 4 c. ř. s. oprávněno a bylo mu vyhověti ve smyslu shora uvedeného výroku.

R o z h o d n u t í n e j v. s. z 9. l e d n a 1923, č. R v I 530/22.  
Dr. Bělský.

### *Hospodářská správa velkostatku jako taková není stranou ve sporu.*

Žalobce podal na hospodářskou správu velkostatku v N. žalobu na zjištění smluvního pracovního poměru. Za žalovanou dostavil se advokát, ukázav plnou moc vrchního správce tohoto velkostatku. První soud spor projednal a rozsudkem rozhodnul. Odvolací soud rozsudek i řízení mu předcházející zrušil jako zmatečné a žalobu odmítnul. O d ů v o d n ě n í: Jako strana žalovaná označena je v žalobě »hospodářská správa velkostatku v N.«, zastoupená správcem Č. E. Žalovaným může býti jen podmět právní, mající způsobilost býti stranou. Nejen osoby fysické (§§ 18 a 19

obč. zák.), ale i právnické osoby požívají způsobilosti býti podmětem sporu (§§ 26, 27, 539 obč. zák., §§ 74, 75 j. n., §§ 105, 373 III cřs.). Novodobý vývoj práva vedl k tomu, že kromě osob právnických ve vlastním slova smyslu přisouzena byla způsobilost býti stranou i různým sdružením osob jako útvarům práva společenského, na př. obchodním společností, těžířstvu (sr. čl. IV. č. 2 uvoz. zák. k c. ř. s.) a z důvodů vhodnosti také úhrnu účastníků v určitém sporném poměru, na př. majitelů parciálních dlužních úpisů au porteur nebo rubopisem převoditelných, konkursnímu věřitelstvu a j. Od způsobilosti býti stranou dlužno rozeznávat způsobilost ke sporu čili procesní, t. j. způsobilost samostatně u soudu projednávat, jež přísluší těm a potud, kdož a pokud samostatně platné závazky podnikati mohou. Jen osoba tuto vlastnost mající, může podle § 1 c. ř. s. u soudu jako strana, ať žalujíc neb jsouc žalována, vystupovati a jednati. A právě způsobilosti takové hospodářské správě se nedostává, neboť není ani osobou fysickou ani právnickou (neníť při ní zosobněn ani účel nějaký, ani podklad jeho, soubor osob neb úhrn jmění) a není také žádným takovým podmětem právním, jemuž mohla by býti podle toho, co shora bylo uvedeno, přiznána způsobilost k právům, totiž k nabývání jich a ku přijímání samostatných platných závazků. Ona není jich nositelem, nýbrž pouze reprezentantem a výkonným orgánem onoho podmětu právního, jemuž jmění jeho, jí ku správě svěřené, náleží. Práva, jež nabývá a závazky, jež přijímá, nepřecházejí na ni samotnu, nýbrž na onu osobu, kterou v mezích zmocnění, jí uděleného, zastupuje a jejíž vůli plní. Účinky právních jednání, zejména smluv od ní uzavřených postihují tedy jen osobu zastoupenou (§ 1017 obč. zák.), která však v žalobě nijak označena nebyla (§ 75 č. 1 c. ř. s.) Z řečeného plyne, že žalovaná, nejsouc podmětem právním, nemůže před soudem jednati jako strana a nedostává se jí tedy ani procesní způsobilosti ve smyslu § 1 c. ř. s.

Žalovaná sice námitku nedostávající se pasivní legitimace nevnesla, avšak na nedostatek zmíněný jest podle § 6 c. ř. s. hleděti v každém stadiu sporu z moci úřední a jest takového rázu, že jej odstraniti nelze, jak jest zřejmo z vylíčené povahy jeho.

Nejvyšší soud usnesení soudu odvolacího potvrdil. Odůvodnění: Odvolací soud zcela správně dolíčil, že hospodářská správa jako taková nemá procesní způsobilosti. Zdůrazňuje-li se v rekursu praktická neudržitelnost názoru odvolacího soudu, stačí podotknouti jednak, že praktické potíže záležejí v jádru věci v tom, že je žalobce nucen, by zjistil, čím jest statek,

jehož hospodářská správa zavdala podnět k žalobě, a by dle toho řídil žalobu na osobu, jejíž zmocněncem hospodářská správa byla a kterou jediné by pak bylo lze žalovati, jednak, že rozsudek, směřující proti hospodářské správě, jež jako taková nemá právní osobnosti, byl by na dobro bezcenný a nevykonatelný. Ježto pak žalobce houževnatě trvá na tom, že chce míti žalovánu hospodářskou správu jako takovou, nelze proti vůli jeho vycházeti z předpokladu, že snad jen nedopatřením žalován je zmocněnec na místo zmocnitele a nelze pokusiti se o nápravu, jež za tohoto předpokladu byla by snad možná.

Rozhodnutí z dne 23. března 1920 č. j. R I 161/20.\*)  
S hin.

### *K výkladu Šu 830 o. z.*

Kraj. s. v Uh. Hr. vyhověl žalobě Josefa a Hedviky H. proti J. V. pro zrušení spoluvlastnictví k půllánu, sestávajícímu ze stavení a zahrady, prodejem ve veřejné dražbě.

Žalovaný namítal, že potřebuje nutně sporného stavení, protože má při něm hospodářství (pozemky), kdežto žalobci mají své hospodářství i stavení jinde, a dále namítal žalovaný, že při nynějších poměrech neustálené měny a znehodnocení peněz jest prodej domku (stavení) toho nevčasným a to tím nevčasnější, protože není možno opatřiti sobě bytu a není možno též stavěti domek nový pro nesmírný náklad s tím spojený a že tedy stalo by se rozdělení v nevčas a k jeho škodě.

Soud I. stolice neuznal tyto žalovaným tvrzené okolnosti za takové, které by odůvodňovaly ve smyslu § 830 o. z. námítku, že zrušení to se žádá nevčas neb ku škodě žalovaného.

Druhá i třetí stolice potvrdily rozsudek stolice I.

Důvody III. stolice jsou tyto:

Společník nemovité věci brániti se může žádanému zrušení spoluvlastnictví tím, že prokáže, že zrušení se žádá v nevčas k jeho škodě. Žalovaný také používá těchto obran a spatřuje žádost žalobců ve svém dovolání nevčasnou, že cenová hladina neklesá,

\*) Pozn. zasíl. Srovnej rozhodnutí nejvyššího soudního dvoru uveřejněné v Právniku z r. 1887 str. 380.

Pozn. redakce. Ve sporu tomto šlo o nezpůsobilost býti stranou ve sporu. Nezpůsobilost tato nemá však co činiti s nedostatkem pasivní legitimace, jak má za to první instance, ani nemůže býti prostě ztotožňována s nedostatkem procesní způsobilosti, jak činí soud nejvyšší. Ve věci samé ovšem jsou rozhodnutí správná.